quam poesis esse animam constituit[1], in species tres dividit: *Vaidarbhí, Gauḍí, Pánchálí*[2], singulasque accuratius definit. Lectione tertia poesis auxilia exponit[3]. Tum poemata oratione aut soluta, aut metris devincta scribi posse affirmat (काव्यं गद्यं च पद्यं च). Orationis solutae tria genera definit: *vṛittagandhi, chúrṇam, utkalikápráyam.* Denique inter omnia opera poetica decem dramatum genera excellere ait: संदर्भेषु दशरूपकं श्रेयः। तद्धि चित्रं। चित्रपटवद्विशेषसाकल्यात् ॥

II. 2 adhy. Hoc capite vitia exponit, quibus opera poetica contaminentur. Eaque perperam adhibitis aut in vocabulis, aut vocabulorum significatione, aut sententiis, aut sententiarum tenore reperiuntur: 1. दुष्टं पदमसाधु ॥ कष्टं ग्राम्यमप्रतीतमनर्थकं च ॥ 2. अन्यनेयगूढार्थाश्लीलक्लिष्टानि च ॥ 3. भिन्नवृत्त्यतिभ्रष्टविसंधीनि वाक्यानि (scil. दुष्टानि) ॥ 4. व्यर्थकार्थसंदिग्धायुक्तापक्रमलोकविद्याविरुद्धानि ॥

III. 3 adhy. De orationis poeticae coloribus (*guṇa*). Atque carminis pulchritudo sententiarum convenientia comparatur, non vero sermonis artibus externis. Quas, si solae usurpentur, poematis tantum non poeticis nitorem quendam afferre posse ait: काव्यशोभायाः कर्तारो धर्मगुणाः ॥ ते चौजःप्रसादादयो, न यमकोपमादयः, कैवल्येन तेषामकाव्यशोभाकरत्वात् ॥ Quae virtutes poesis pulchritudinem adaugeant, ea esse *ornamenta: tad-* (i. e. *kávyaṣobháyáḥ*) *atiṣayahetavas tv alankárá iti.* Jam poesis colores singulos definit, eosque aut in verbis conspici ait, aut in rebus ipsis: A. *Ṣabdaguṇáḥ:* ओजःप्रसादश्लेषसमतासमाधिमाधुर्यसौकुमार्योदारतार्थव्यक्तिकांतयो बंधगुणाः ॥ B. *Arthaguṇáḥ* = A: त एवार्थगुणाः ॥

IV. 3 adhy. De sermonis poetici ornamentis externis (*alankára*), quibus carminum venustas adaugetur, qualia artibus metricis, parabolis, tropis, similibus rebus constant. A. *Ṣabdálankára:* a. *yamaka;* b. *anuprása,* quibus vocabulis syllabarum consonarum repetitio quaedam artificiosa et regulis restricta significatur. B. *Arthálankára: upamá*[4]. Postquam lectione secunda parabolarum naturam definivit, tertia auctor earum species exponit (*upamáprapancha*).

V. 2 adhy. Hoc capite miscellanea praecepta quaedam tradit, partim metrica, partim syntactica, partim grammatica, eaque práyogika (πρακτικός) nomine comprehendit, quia ex usu communi hausta sunt, etiamsi quaedam theoriae repugnent: a. *kávyasamaya,* regulae e communi poetarum usu deductae; b. *ṣabdaṣuddhi,* de sermonis puritate. Hac parte Vámana de grammaticae partibus quibusdam disputat, quarum in usu poetae aequales a praeceptis grammaticorum antiquiorum discedebant.

His summa breviter enarrata est libri, subtilitate et perspicacitate, meo quidem judicio, inter omnia opera rhetorica praestantissimi. Exemplorum ad praecepta probanda adhibitorum partem ipse scripsit, partem ex aliis libris hausit, idque ipse in medio libro declarat: एभिर्निदर्शनैः स्वीयैः परकीयैश्च पुष्कलैः। etc. Atque Daṇḍinem in fontibus ejus fuisse, e versibus multis colligitur, qui e *Kávyádarṣa* excerpti sunt. Cf. II, 2:

अभावहेतवः केचिद्यान्क्रियंते मनोरमाः ॥ 2, 245.
अनभ्यासेन विद्यानामसंसर्गेण धीमतां।
अनिग्रहेण चाक्षाणां जायते व्यसनं नृणां ॥ 2, 246.
गतः कामकथोन्मादो गलितो यौवनज्वरः।
क्षतो मोहक्षुता तृष्णा कृतं पुण्याश्रमे मनः ॥ 2, 247.
वनान्यमूनि न गृहाण्येता नद्यो न योषितः।
मृगा इमे न दायादास्तन्मे नंदति मानसं ॥ 2, 248.
अत्यंतमसदार्याणामनालोचितचेष्टितं।
अतस्तेषां विवर्धते सततं सर्वसंपदः ॥ 2, 249.
उद्यानसहकाराणामनुद्भिन्ना न मंजरी।
देयः पथिकनारीणां सतिलः सलिलांजलिः ॥ 2, 250.

etc., quae disticha loco supra indicato in Kávyádarṣa leguntur, nisi forte uterque exempla e communi libro quodam excerpserunt. Nominatim auctores et libros hos laudat: *Námamálá* lexicon, I, 3; *Viṣákhila* (? I, 3. कला नृत्यगीतादिकाः। तासामभिधायकानि शास्त्राणि विशाखिलादिप्रणीतानि कलाशास्त्राणि); *Ṣúdraka,* III, 2. शूद्रकादि- sic प्रबंधेषु भूयान्यस्य [श्लेषस्य] प्रपंचः; *Hariprabodha,* IV, 1.

Haec voluminis pars post annum 1815 e codice Bengalensi parum accurate transscripta est. (Wilson 333[b].)

488.

Lit. Bengal. Charta Europ. Foll. 48. Long. 12½. Lat. 9. Linn. 24.

Vámanavṛittiṭíká, commentarius ad *Vámanae* Alankáravṛitti librum, a *Maheṣvara* scriptus. Incipit: प्रणम्य परमात्मानं जगज्जन्मादिकारणं। साधुवामनसूत्राणां व्याख्या प्राख्यायते मया ॥ तत्र निगमनिरूढार्थयथार्थज्ञानसंपन्नहृदयः परमकारुणिकः श्रीवामनाचार्यः सकलहृदयहृदयाह्लादकारणकाव्यालङ्कारसूत्राणि प्रथमतो विधाय तत्त्वबुभुत्सुरुहिंतिबोधाय स्वयमेव तदर्थविवरणवृत्तिं चिकीर्षुः

[1] रीतिरात्मा काव्यस्य ॥ विशिष्टपदरचना रीतिः ॥ विशेषो गुणात्मा ॥

[2] विदर्भादिषु दृष्टत्वात्तत्समाख्या ॥ समग्रगुणा वैदर्भी ॥

[3] *Loko vidyá prakírṇam cha kávyángáni* ॥ शब्दस्मृत्यभिधानकोषच्छंदोविचितिकलाकामशास्त्रदंडनीतिपूर्वा विद्याः। लक्ष्यज्ञत्वमभियोगो वृद्धसेवावेक्षणं प्रतिभानमवधानं च काव्यांगानि ॥ Alibi haec leguntur: 'Nulla vox, nulla sententia, nulla doctrina, nulla ars, quae non poeticae ministra; eheu gravissimum poetae officium.'

[4] उपमानोपमेययोर्गुणलेशतः साम्यमुपमा ॥